Szóbeli vizsga

C1

1. Önálló témakifejtés

A jövőnk: milyen lesz a világ húsz év múlva?

העתיד שלנו – איך ייראה העולם בעוד עשרים שנה?

- Ön szerint milyen hatással lesz a mesterséges intelligencia az emberi kapcsolatokra és a mindennapi életünkre húsz év múlva?
- Hogyan változhat meg a munka és a magánélet közötti határ a jövőben?
- Milyen lépéseket kellene már ma megtennünk ahhoz, hogy húsz év múlva élhetőbb és fenntarthatóbb világban éljünk?

כשאנחנו מנסים לדמיין איך ייראה העולם בעוד עשרים שנה, קשה כמובן לדעת מה באמת יקרה. הטכנולוגיה מתפתחת בקצב כל כך מהיר, שלפעמים אפילו קשה לנו לדמיין איך ייראו החיים בעוד חמש או עשר שנים. ובכל זאת, אני חושב/ת שאפשר לזהות כמה מגמות שכבר קיימות היום, וכנראה ישפיעו במידה רבה על העתיד שלנו.

קודם כול, אני מניח/ה שהטכנולוגיה והבינה המלאכותית יהיו חלק כמעט בלתי נפרד מחיי היומיום. כבר היום אנחנו משתמשים באפליקציות ובמערכות חכמות כדי לעבוד, ללמוד, לקנות ולתקשר עם אנשים אחרים. בעתיד, ייתכן שמערכות בינה מלאכותית יעזרו לנו לא רק במשימות פשוטות, אלא גם בקבלת החלטות, בתכנון ובפתרון בעיות מורכבות. מצד אחד, הדבר יכול לחסוך לנו זמן ולהקל על החיים. מצד שני, הוא מעלה שאלות חשובות: עד כמה אנחנו מוכנים להיות תלויים בטכנולוגיה? ומה יקרה אם נאבד בהדרגה מיומנויות שבעבר היו טבעיות לנו?

גם עולם העבודה צפוי להשתנות באופן משמעותי. מקצועות מסוימים אולי ייעלמו או יצטמצמו, ובמקביל ייווצרו מקצועות חדשים שאנחנו עדיין לא מכירים. לדעתי, בעתיד יהיה פחות חשוב ללמוד מקצוע אחד ולהישאר בו במשך כל החיים. במקום זאת, אנשים יצטרכו ללמוד ולהתעדכן לאורך כל חייהם. היכולת להסתגל לשינויים, ללמוד דברים חדשים ולעבוד עם אנשים תהיה אולי חשובה לא פחות מהידע המקצועי עצמו.

אני גם חושב/ת שגבולות העבודה יהיו גמישים יותר. עבודה מהבית ועבודה היברידית יכולות להפוך לנפוצות עוד יותר. זה יכול לשפר את האיזון בין העבודה לחיים הפרטיים, אבל יש גם צד שלילי. אם אפשר לעבוד בכל מקום ובכל שעה, עלול להיווצר מצב שבו העבודה לעולם לא באמת מסתיימת. לכן, בעתיד נצטרך אולי להגדיר מחדש את הגבול בין הזמן שבו אנחנו עובדים לבין הזמן הפרטי שלנו.

גם מערכת החינוך תצטרך להשתנות. אם מידע יהיה זמין בלחיצת כפתור, לא בטוח שהמטרה המרכזית של בית הספר או האוניברסיטה תהיה פשוט להעביר ידע. לדעתי, יהיה חשוב יותר ללמד אנשים איך לחשוב, איך לבדוק אם מידע

הוא אמין, איך להתמודד עם כמויות גדולות של מידע ואיך לפתור בעיות באופן עצמאי. המורה לא ייעלם, אבל התפקיד שלו עשוי להשתנות: במקום להיות רק מקור הידע, הוא יהיה גם מדריך ומלווה בתהליך הלמידה.

בנוגע למשפחה, אני חושב/ת שבעוד עשרים שנה נראה מגוון גדול עוד יותר של צורות חיים ומשפחה. ייתכן שאנשים יתחתנו בגיל מאוחר יותר, יהיו פחות ילדים במשפחה, ויהיו יותר אנשים שיבחרו לחיות לבד. במקביל, בגלל העלייה בתוחלת החיים, ייתכן שנראה יותר משפחות שבהן כמה דורות חיים במשך תקופה ארוכה זה לצד זה. הדבר יכול להיות מקור לתמיכה, אבל גם ליצור עומס כלכלי ורגשי.

תחום נוסף שישתנה מאוד הוא התחבורה. אני מניח/ה שנראה יותר מכוניות חשמליות ואולי גם כלי רכב אוטונומיים. בערים גדולות ייתכן שיהיה פחות צורך במכונית פרטית, אם התחבורה הציבורית תהיה יעילה, מהירה ונגישה יותר. אולי בעתיד נחשוב פחות על השאלה "איך אני מגיע ממקום למקום?" ויותר על השאלה "איך אנחנו מתכננים עיר שבה אנשים לא צריכים לנסוע כל כך הרבה"?

ולבסוף, אי אפשר לדבר על העתיד בלי להתייחס לסביבה ולשינוי האקלים. לדעתי, זה יהיה אחד האתגרים המרכזיים של הדור הבא. גם אם הטכנולוגיה תתקדם מאוד, היא לא תוכל לפתור את כל הבעיות בלי שינוי בהתנהגות שלנו. נצטרך אולי לצרוך פחות, להשתמש באנרגיה בצורה יעילה יותר ולחשוב מחדש על האופן שבו אנחנו מייצרים מזון, בונים ערים ומתניידים ממקום למקום.

בסופו של דבר, אני לא חושב/ת שהעתיד יהיה בהכרח טוב יותר או גרוע יותר מההווה. הוא פשוט יהיה שונה. הטכנולוגיה יכולה להפוך את החיים לנוחים ויעילים יותר, אבל היא גם יכולה ליצור תלות, בדידות ופערים חדשים. לכן, השאלה החשובה בעיניי אינה רק איך העולם ייראה בעוד עשרים שנה, אלא איזה עולם אנחנו רוצים ליצור.

אם נצליח לשלב בין חדשנות טכנולוגית לבין אחריות חברתית וסביבתית, ובין התקדמות לבין שמירה על קשרים אנושיים, אני חושב/ת שיש לנו סיכוי ליצור עתיד שבו הטכנולוגיה משרתת את האדם – ולא להפך.

2. Szituáció

Az elöregedő társadalom és a generációk kapcsolata

הזדקנות האוכלוסייה והיחסים בין הדורות

המדינה מתמודדת עם עלייה במספר האזרחים המבוגרים. ועדה ציבורית מבקשת לשמוע את הצעותיכם בנוגע להתמודדות עם השינויים הדמוגרפיים.

הבוחן/ת:

בשנים האחרונות אנחנו רואים במדינות רבות עלייה משמעותית בתוחלת החיים ובמקביל ירידה בשיעור הילודה. כתוצאה מכך, האוכלוסייה הולכת ומזדקנת. מה לדעתך ההשלכות המרכזיות של התהליך הזה?

הנבחן/ת:

לדעתי, להזדקנות האוכלוסייה יש השלכות רחבות מאוד, ולא רק בתחום הבריאות. מצד אחד, העובדה שאנשים חיים יותר היא כמובן התפתחות חיובית. אנשים יכולים להישאר פעילים במשך שנים רבות ולתרום למשפחה ולחברה. מצד שני, כאשר מספר האזרחים המבוגרים גדל, המדינה צריכה להתמודד עם הוצאות גבוהות יותר על פנסיה, בריאות ושירותים חברתיים. בנוסף, אם מספר האנשים בגיל העבודה קטן ביחס למספר הגמלאים, עלול להיווצר לחץ על מערכת הפנסיה ועל תקציב המדינה. לכן, לדעתי, צריך לחשוב על פתרונות לטווח ארוך ולא לחכות עד שהבעיה תהפוך למשבר.

הבוחן/ת:

אחד הפתרונות שמציעים הוא להעלות את גיל הפרישה. האם לדעתך אנשים מבוגרים צריכים להמשיך לעבוד אם הם עדיין מסוגלים לכך?

הנבחן/ת:

אני חושב/ת שלא נכון לקבוע כלל אחיד לכולם. יש אנשים בני שבעים שעדיין רוצים ויכולים לעבוד, ולעומת זאת יש אנשים שכבר בגיל צעיר יותר מתמודדים עם בעיות בריאות או עם מצב פיזי קשה. לכן, במקום לחייב את כולם לעבוד עד גיל מסוים, הייתי מעדיף/ה מודל גמיש יותר. למשל, ניתן לאפשר עבודה במשרה חלקית, שעות עבודה מופחתות או מעבר לתפקיד פחות תובעני. כך אנשים שעדיין רוצים להיות פעילים יוכלו להמשיך לעבוד, אבל בלי להרגיש שהם חייבים להוכיח את עצמם בכל מחיר.

הבוחן/ת:

אבל אם יותר אנשים ימשיכו לעבוד אחרי גיל הפרישה, האם זה לא ימנע מצעירים להיכנס לשוק העבודה?

הנבחן/ת:

זו בהחלט נקודה שצריך לחשוב עליה, אבל אני לא בטוח/ה שהקשר כל כך ישיר. שוק העבודה משתנה כל הזמן, ויש מקצועות שבהם דווקא חסרים עובדים. מעבר לכך, עובדים מבוגרים יכולים להעביר ידע וניסיון לעובדים צעירים. לדעתי, במקום לראות את הדורות השונים כמתחרים על אותם מקומות עבודה, כדאי ליצור מודלים שבהם הם משלימים זה את זה. לדוגמה, עובד ותיק יכול לשמש כמנטור לעובד צעיר, ובמקביל ללמוד ממנו מיומנויות חדשות, בעיקר בתחום הטכנולוגיה.

הבוחן/ת:

בוא נדבר על נושא הבריאות. ככל שהאוכלוסייה מזדקנת, ההוצאות על שירותי בריאות וטיפול סיעודי גדלות. מי לדעתך צריך לשאת באחריות – המשפחה או המדינה?

הנבחן/ת:

אני לא חושב/ת שאפשר להעביר את כל האחריות לאחד הצדדים. מצד אחד, למשפחה יש תפקיד חשוב מאוד. קשר אישי, ביקורים ועזרה יומיומית הם לא דברים שאפשר להחליף בכסף או בשירותים מקצועיים. מצד שני, לא הוגן לצפות ממשפחה אחת לשאת לבדה בכל הנטל, במיוחד כאשר בני המשפחה עובדים או גרים רחוק מההורים. לכן,

בעיניי, המדינה צריכה לספק רשת ביטחון: שירותי בריאות נגישים, סיוע סיעודי, מסגרות יום ותמיכה כלכלית. המשפחה יכולה להשלים את התמיכה הזאת, אבל לא צריכה להיות הגורם היחיד שאחראי עליה.

הבוחן/ת:

ומה לגבי אנשים מבוגרים שאין להם משפחה קרובה?

הנבחן/ת:

זו בדיוק אחת הסיבות לכך שהמדינה והרשויות המקומיות צריכות לפתח שירותים קהילתיים. לא מספיק לספק לאדם קצבה או טיפול רפואי. צריך לחשוב גם על איכות החיים שלו. למשל, אפשר להקים מרכזים קהילתיים שבהם אנשים מבוגרים יכולים להשתתף בחוגים, ללמוד שפות, לעסוק בספורט או פשוט לפגוש אנשים אחרים. בנוסף, אפשר ליצור תוכניות שמחברות בין צעירים למבוגרים.

הבוחן/ת:

את/ה מדבר/ת על בדידות. איך לדעתך אפשר להתמודד עם התופעה הזאת?

הנבחן/ת:

בדידות בגיל מבוגר היא בעיה מורכבת, משום שהיא לא נובעת רק מהיעדר אנשים סביבנו. אדם יכול לגור בבניין מלא אנשים ועדיין להרגיש מנותק .לכן, לדעתי, צריך ליצור קשרים שיש להם משמעות. למשל, אפשר להפעיל תוכניות שבהן סטודנטים מבקרים אנשים מבוגרים באופן קבוע, או שבהן אנשים מבוגרים מלמדים צעירים מיומנויות או משתפים אותם בסיפורי החיים שלהם. כך נוצרת מערכת יחסים הדדית, ולא מצב שבו צד אחד רק מקבל עזרה והשני רק נותן אותה.

הבוחן/ת:

אבל האם צעירים באמת מעוניינים לשמוע את סיפורי החיים של אנשים מבוגרים? אולי נוצר כאן פער גדול מדי בין הדורות?

הנבחן/ת:

יש כמובן פערים, במיוחד בכל הקשור לטכנולוגיה, לאורח החיים ולערכים. אבל אני דווקא חושב שהפער הזה יכול להיות הזדמנות ללמידה הדדית. צעירים יכולים להכיר דרך המבוגרים תקופות היסטוריות וחוויות שלא יכירו באופן אישי, ואילו המבוגרים יכולים ללמוד מהצעירים על העולם המשתנה. הבעיה מתחילה כאשר כל דור מניח שהדור השני פשוט "לא מבין". לכן חשוב ליצור מסגרות שבהן יש מפגש אמיתי ולא רק מפגש מקרי.

הבוחן/ת:

האם לדעתך החברה מעריכה מספיק את הניסיון והידע של הדור המבוגר?

הנבחן/ת:

לא תמיד. בחברה שמעריכה מאוד מהירות, חדשנות וטכנולוגיה, לפעמים נוצר הרושם שמה שחדש הוא בהכרח טוב יותר ומה שישן פחות רלוונטי. בעיניי, זו תפיסה בעייתית. ניסיון לא מחליף ידע חדש, אבל גם ידע חדש לא יכול

להחליף ניסיון בכל תחום. אדם שעבד במשך ארבעים שנה בתחום מסוים יכול להביא איתו ידע מעשי, יכולת להתמודד עם מצבים מורכבים והבנה של תהליכים שאי אפשר ללמוד מספר.

הבוחן/ת:

אם כך, אילו צעדים מעשיים היית מציע לוועדה?

הנבחן/ת:

הייתי מציע לפעול בכמה מישורים במקביל. ראשית, להשקיע במערכת הבריאות ובשירותים שיאפשרו לאנשים מבוגרים להזדקן בכבוד ובמידת העצמאות האפשרית. שנית, ליצור שוק עבודה גמיש יותר, שיאפשר למי שמעוניין בכך להמשיך לעבוד גם אחרי גיל הפרישה. שלישית, הייתי משקיע בתוכניות לחיזוק הקשר בין הדורות, למשל במסגרת בתי ספר, אוניברסיטאות ומרכזים קהילתיים. ולבסוף, חשוב מאוד להנגיש טכנולוגיה לאנשים מבוגרים, כדי שהם לא יישארו מאחור בעולם שהולך ונעשה דיגיטלי יותר.

הבוחן/ת:

אם היית צריך/ה לסכם במשפט אחד, מהו לדעתך האתגר המרכזי של חברה מזדקנת?

הנבחן/ת:

אני חושב/ת שהאתגר המרכזי הוא לא עצם העובדה שאנשים חיים יותר, אלא השאלה איך אנחנו רוצים שהשנים הנוספות האלה ייראו. אם נסתכל על אנשים מבוגרים רק כעל מי שזקוקים לעזרה, נפספס חלק גדול מהפוטנציאל שלהם. לעומת זאת, אם ניצור חברה שבה אנשים מכל הגילים יכולים לתרום, ללמוד זה מזה ולהרגיש שהם שייכים, ההזדקנות של האוכלוסייה יכולה להיות גם הזדמנות לשינוי חברתי חיובי.

הבוחן/ת:

כלומר, מבחינתך, המטרה היא לא רק להאריך את תוחלת החיים אלא גם לשפר את איכות החיים ואת הקשר בין הדורות?

הנבחן/ת:

בהחלט. בעיניי, חברה בריאה היא חברה שלא מפרידה בין הדורות אלא מאפשרת להם להיות חלק מאותה קהילה. בסופו של דבר, כולנו מזדקנים, ולכן השאלה הזאת לא נוגעת רק לאנשים מבוגרים – היא נוגעת לעתיד של כולנו.